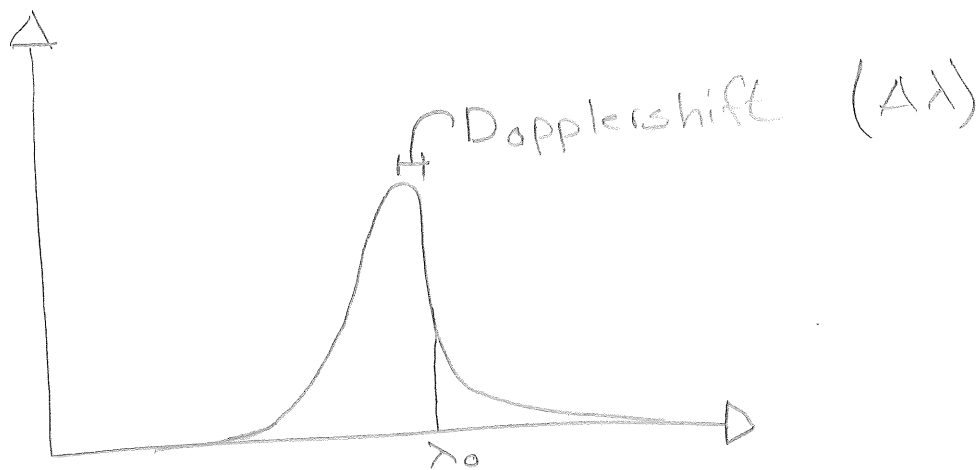

Föreläsning 3

Hur smal behöver atomers
absorptionslinje vara?

UPPSKATTNING

$$\lambda = \lambda_0 \left(1 - \frac{v}{c}\right)$$

↑ atomen "ser" λ ↑ original

↑ atomen hastighet (-v → atomen rör sig mot ljuskällan)

$$\Delta\lambda = \lambda_0 - \lambda = \lambda_0 - \lambda_0 + \lambda_0 \frac{v}{c} = \lambda_0 \frac{v}{c} \sim \lambda_0 \frac{3 \cdot 10^2 \text{ m/s}}{3 \cdot 10^8 \text{ m/s}}$$

$$= 10^{-5} \lambda_0$$

$$\lambda_0 \sim 100 \text{ nm}$$

$$\Delta\lambda \sim 10^{-5} \cdot 100 \text{ nm} \sim \boxed{10^{-4} \text{ nm}}$$

VÅR VÄGEGENSKAPER HOS

PARTIKLAR MED MASSA!

Fotoner

- ingen vilomassa
- rör sig alltid med $v=c$
- $E=hf$
- $p = \frac{h}{\lambda} = \hbar k$, $k = \frac{2\pi}{\lambda}$

Partiklar med massa

- elektroner m_e
- protoner } $\sim 2000 m_e$
- neutroner }

- $f = E/h$

- $\lambda = \frac{h}{p} = \frac{h}{\hbar k} = \frac{2\pi}{k}$, $\hbar = \frac{h}{2\pi}$

Symmetri

Exempel

Damppartikel:

$$m = 1,0 \cdot 10^{-9} \text{ kg} \quad (\sim \mu\text{g})$$

$$v = 2 \text{ cm/s} = 0,02 \text{ m/s}$$

$$\lambda = \frac{h}{p} = \frac{h}{mv} \stackrel{\text{uppskattning}}{=} \frac{6 \cdot 10^{-34} \text{ Js}}{2 \cdot 10^{-2} \cdot 10^{-9} \text{ kg}} = 3 \cdot 10^{-23} \left[\frac{\text{kg m}^2 \text{ s s}}{\text{s}^2 \text{ m kg}} = \text{m} \right]$$

$\approx \boxed{10^{-23} \text{ m}}$ — omätbart liten våglängd.

Ex 2

Elektron:

$$E_k = 120 \text{ eV} = 120 \cdot 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ [As} \cdot \text{V} = \text{J]}$$

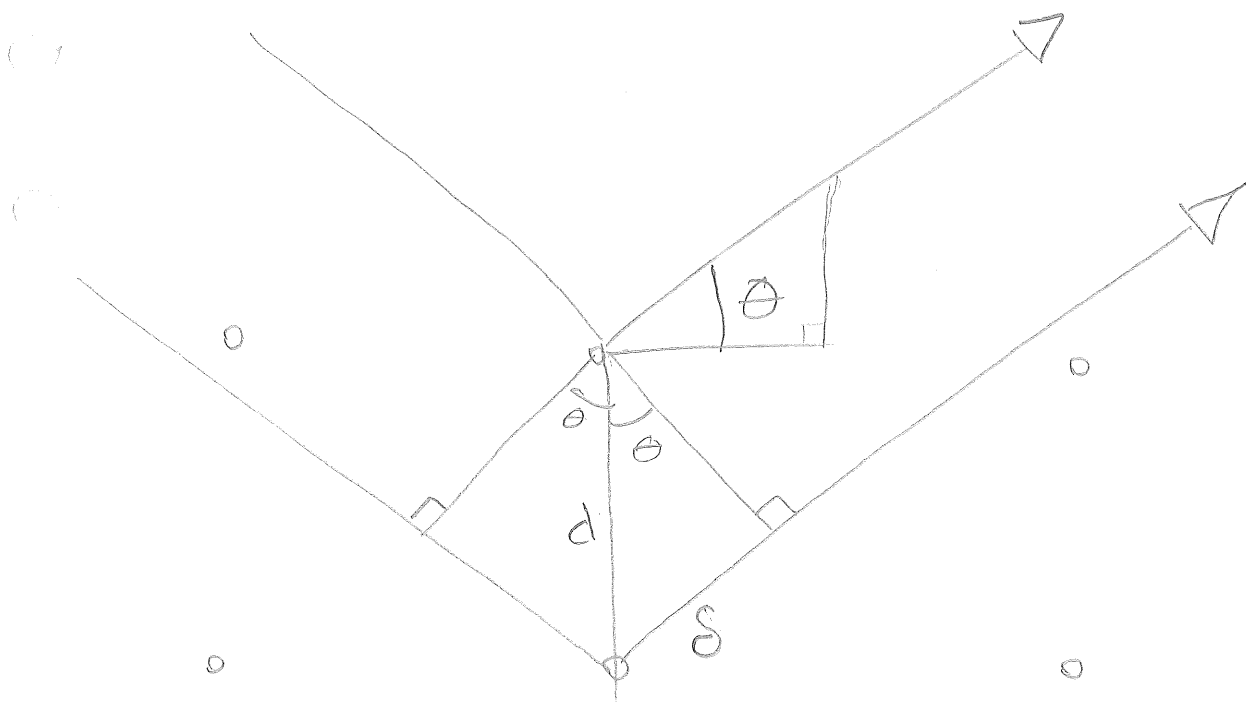
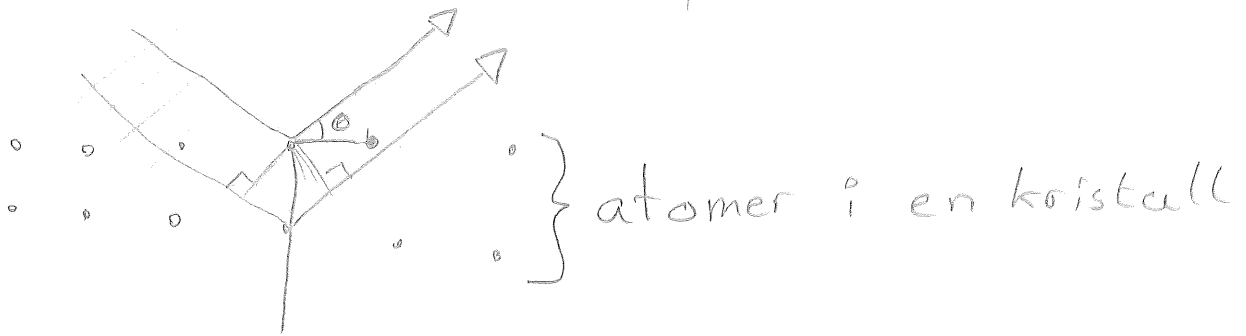
E_k kinetisk

$$\lambda = \frac{h}{p}, \quad E_k = \frac{p^2}{2m}, \quad \left(p = \sqrt{2E_k m} \right)$$

$$\lambda = \frac{h}{\sqrt{2E_k m}} = \dots = \boxed{1,1 \cdot 10^{-10} \text{ m}}$$

Bragg reflektion

Krystaller som multispalt

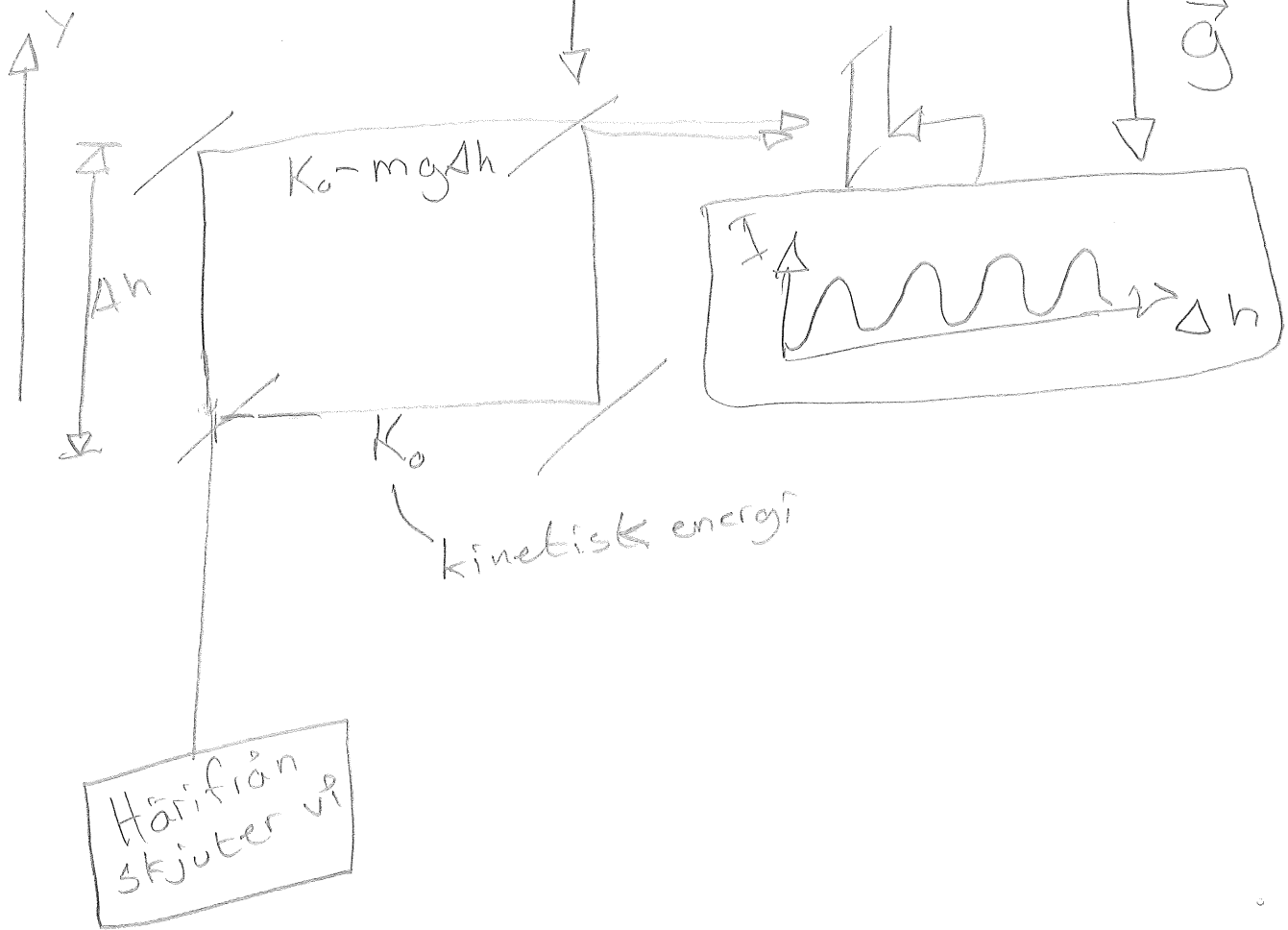

Konstruktiv interferens när:

$$2d = m\lambda, \quad m \in \mathbb{Z}$$

$$\Leftrightarrow \boxed{2d \sin \theta = m\lambda} \quad \leftarrow \boxed{\text{Bragg villkoret}}$$

Neutroner

Detta fungerar även med
BUCKY BALL - MOLEKYLER!

C_{60} (fotbollsstruktur)

När och var kommer det
slåta funka?